

mag. Vanda Rebolj

PO KORAKIH DO SPLETNE UČNE POTI

gradivo za delavnico

2005 - 2010

Gre za novo didaktično ero. Doslej smo med učenjem brali. Pravzaprav ni pomembno s katerega medija. Klinopis s kamnitih plošč, s papirusa, iz knjig ali z računalniškega zaslona. S spletnim učenjem pa se gradivo z nami pogovarja in mi z njim.

S tem pa dobiva didaktika nove razsežnosti. Ne drži, da imamo manj. Več imamo. Izgubljam posamezna orodja, a dobivamo mnoga nova.

Uk o njihovi uporabnosti je vznemirljiv, zato učna doba ne bo nujno dolga.

Tudi učenčevo učenje je lahko vznemirljivo. Verjemimo v to, ko vas bodo razjedali dvomi, ali bo s takim učenjem šlo. Pa še to: ker preko računalnika zmoremo manj, je v spletni šoli – tisti, ki je pod nadzorom države obvezno dodati še druge mehanizme. Eden od njih je živi tutor – spodbujevalec. Drugi je predavatelj – v drugačni vlogi, kot jo ima v predavalnici – kot pomočnik, osmišljevalec in svetovalec v zvezi z učno vsebino.

Mislite na njuno breme in ne poskušajte prav vsega, kar od vas zahteva vaš predmet, urediti z učno potjo, oziroma z učno vsebino. Tudi če bi pri tem pregoreli, ne bi povsem dosegli cilja.

Ne bomo ustvarjali spletnega gradiva in ne pisali spletnega učbenika.

Ustvarjali bomo učno pot. Na njej bo učenec mislil, se preverjal. S sredstvi, ki so na voljo, ga bomo motivirali.

Ocenil se bo, koliko zna in kdaj je dovolj pripravljen za zaželeno oceno.

Ko bo znal, ko bo torej učenje končano, bo vsebina učne poti njegov priročnik, v katerem naj se hitro in zlahka znajde.

Kar bomo ustvarili, bo torej večnamensko.

*Ne sedite takoj za računalnik.
Razgradite vsebino, ki jo namenjate učencem*

Najprej jo razgradite po vsebini v vsebinske enote, nato vsako vsebinsko enoto razrežite še po globini.

Da, učna pot, je lahko tridimenzionalna, saj ima dolžino in širino, pa tudi globino.

Kako se boste tega lotili, če vam odsvetujemo računalnik. Morda se kar s škarjami spravite na vaš dosedanji klasični učbenik. Razstavite in spet sestavite.

1. Kaj boste zajeli v eno vsebinsko enoto?

Vprašajte se, kaj bo učenec počel na učni poti:

- Prvič se bo učil.
- Kasneje bo ponavljal in znanje dopolnjeval.
- Ko bo osnovnega znanja že več, ga bo uporabljal kot priročnik.

Na ovirajte ga preveč.

Dovolite, na kaj preskoči.

Bodite odgovorni:

Ne dovolite, da preskoči, kar je nujno za določene učne cilje in za njegovo pozitivno oceno! A upoštevajte, da niste samo vi odgovorni zanj, ampak da je tudi on zase.

2. Vprašajte se, katere vsebine sodilo skupaj, se povezujejo, ali sledijo druga iz druge.

3. Nato se še vprašajte, koliko vsebine učenec lahko osvoji strnjeno, ne da bi potreboval predah za to, da se znanje usede? Upoštevajte zahtevnost vsebine. Strnete lahko vsebino na primer za 3 dni po 4 ure dnevno. Ali za en teden, ali za trikrat po tri dni.

Pravite, da vas ne bodo poslušali. Mnogi res ne. A to ne bi smelo biti opravičilo, da iz celotne vsebine napravite eno samo štreto. Nasvet za optimalni uspeh je vaša strokovna naloga.

4. Pomislite kako bo učenec uporabljal vsebino učne poti, ko bo postala priročnik. K čemu se bo najpogosteje vračal (Kako pripravim prezentacijo, katere so faze v kemijskem procesu, kako se oblikujejo cene ...?). Ali bo vašo vsebino uporabil še pri katerem predmetu? Na dovolite, da bo moral pobirati zrnca po vsej učni poti, če mu lahko to vsebino strnete v enoto.

Pa še nasvet: Šolski predmet naj ima vsaj 3 vsebinske enote in samo izjemoma jih ustvarite več kot 5.

Če je šolski predmet sestavljen, naj meje med vsebinskimi enotami potekajo tudi po mejnih črtah delov predmeta.

Tako. vsebino ste razgradili, zdaj pa uredite vsebinske enote v razumni vrstni red.

Ni vam treba slediti učnemu načrtu. Sledite svojemu didaktičnemu znanju in zdravi pameti.



Tudi vrstni red imamo. Naše vsebinske enote potrebujejo še krono.

Pred prvo enoto napišite še **nulto**. Vsebinsko enoto z oznako 0!

V njej najprej lepo pozdravite svojega študenta, kot bi bil edini. Recite kako neučiteljko, na primer kako vaše drobno veselje. "Kemija" med učitelji in učenci je učna dragocenost. Utsvarite je kanček.

V njej predstavite celotno vsebino predmeta in njegove enote. Poudarite namen predmeta. Osmislite ga. Na živ in zanimiv način! V tej enoti vam res ni treba biti resnobni in šolski.

Dajte učencem napotke.

Pravite, da jih ne berejo? Nekateri praktiki vam ne bi pritrdili. Uvod učenci berejo zato, da bi ugotovili, kaj jih čaka, ali zato, ker upajo, da je v njem vse, oziroma dovolj. Kot povzetek v knjigi za domače čtivo. Vstopili bodo z drugačnimi pričakovanji, vi pa jih ujemite z izbrano in zanimivo besedo.

Opozorite učence, kaj je težko, svetujte jim pri učenju.

Vsebino tudi imamo, razgradili smo jo na enote, a vas še vedno ne spustimo na računalnik. Razgradite vsebinske enote, vsako posebej, razen nulte, še po globini.

Predlagamo vam vsaj dve ravni:

1. raven : Osnovno vsebino
2. raven: Poglobljeno vsebino (primeri, razlaga osnovne vsebine, uporaba osnovne vsebine)

Kot možnost pa tudi

3. raven: Pripomočki (template, obrazci, vzorčni izračuni ...).

Če program dopušča, bo učenec prehajal z enega nivoja na drugega s klikom na link ali na ikono. Če ne, boste nivoje razmejili likovno: z velikostjo in obliko črk, z okvirčki, sličicami ...

Obvozi in NOČEM

Dopustite učencem, da uberejo svojo pot ali kaj preskočijo. Če že tega ne moremo posebej omogočiti, ker običajno programi ne dopuščajo

Tu pa počivajte.

Na tvegajte, da vas bodo kasneje strokovnjaki kritizirali, ker ste strokovno kaj pogrešili ali da vam je ušla kaka jezikovna napaka. Dajte vsebino v pregled še enemu strokovnjaku in v lektoriranje.

Zdaj pa na računalnik, na katerem ste tako dobro natrenirali program, da ste avtomatizirali klike in se boste lahko posvetili vsebini in vživljanju v vašega spletnega učenca.

Ustvarjate mu učno pot. Preden ga boste spustili nanjo, jo boste vsaj petkrat prehodili vi.

Prvo potovanje – krčenje strnišča.

Vpišite vsebino ali jo prenesite. Dober program vam že avtomatsko določa oblike, sloge in barve za črke in za podlago, če ne, jih določite vi.

Tudi za vsebino drugega nivoja so običajno pripravljena polja in oblike. Če pa bo učenec preskakoval na drugi novo z linki še bolje. Kako se jim streže pa so vas naučili. Oblikujte torej nivoje, ki naj se, če ni druge programske možnosti, likovno razlikujejo med seboj. Priporočamo pa linke. Tako bo na ekranu več prostora za osnovno vsebino.

Pa še to: pred linkom postanemo radovedni. To pa poživlja. Pri spletnem pa so vsa poživila še popsebej dobrodošla.

Mislite na učenca. Kako bo sprejemal vaše delo? Kako bi ga vi, če bi bili učenec. kar je vam dolgočasno, bo zagotovo njemu tudi.

Najprej se boste kot fižol na prekljo opirali na klasično papirnato gradivo. A vaša zavzetost in vizualizacija vašega spletnega učenca vas bosta kmalu prestavila v drugačen način zamišljanja in morda boste začutili, da vas je potegnilo in da vas misel na klasični učbenik ovira. Prepustite se temu in naj vas vodi vaš virtualni spletni učenec.

Ko boste torej odpluli od papirnate predloge v vaši glavi, boste imeli občutek večje svobode. Bolj boste ustvarjalni. Delali boste, ker poznate proces učenčeve percepcije in zato učni proces. Ne zato, ker ste se nekoč za izpit naučili učna načela. Ob spletnem učenju namreč raste nova didaktika, vi pa ste pri tem pionir.

Ko boste zapisali zadnji stavek zadnjega poglavja na spletni poti vašega učenca in postavili piko, počijte.

Gradivo preberite naslednje jutro, ko smo ljudje bolj prizemljeni in strogi ter nato še zvečer, ko smo bolj romantični in blagi. Vsakokrat popravljajte, kar vam ni všeč in kar se ne ujema z vašim razpoloženjem. Popravite, če sami ne razumete najbolje svojega pisanja. Razmišljajte, ali lahko zapišete kaj z manj besedami, lepše in bolj jasno. Naj jezik pôje! Pa še naslednji dan, pa še naslednji dan ... Naj ubesedena učna pot zori.

Na koncu ne pozabite na nulto enoto vsebine, ki bo itinerar vašemu učencu. Seveda jo boste predstavili na prvo mesto, a napolnite jo kot zadnjo. Tudi vi boste na koncu dobili polno in pravo sliko.

Razen napotkov za učenja in smisla vsebine dodajte opozorilo, da je za učenje potreben napor. Tudi za spletno. Vsebina ne bo sama lezla v glavo, ko bodo ležali zraven pa čohali mačko in srebali kolo. Učenje je vedno napor, znanje je znamenje zmage. Zmage pa so ena od najslajših človekovih doživetij.

Kljub obilici vašega pedagoškega erosa, ki ga boste vložili v pripravo učne poti, pa nekatera učna gonila nezadržno padajo ali se trošijo. Kako bomo dodajali učno energijo?

Drugo potovanje – skrb za gorivo

Za gorivo lahko poskrbite že na prvem potovanju če zmorete. Če pa ste še negodni voznik naj bo to skrb drugega potovanja.

Kaj žene učenca na učni poti? Motivacija! Zunanja in notranja. Motivacija je kot učna energija. Z utrujenostjo jo je manj. Požira jo enoličnost.

Moramo poskrbeti, da bo čim manj nujnih požiralcev in dodajati učno energijo, saj tudi če nam uspe odstraniti prav vse, kar jo jemlje, njena krivulja usmerjena proti tlom.

Za motiviranje pri klasičnem učenju imamo celo vrsto možnosti, tehnik in sredstev. Kaj pa pri spletnem? Nekaterih nimamo. Ni tistih, ki izvirajo iz žive besede, nebesedne komunikacije in iz sevanja emocij toplega učitelja.

Katera pa nam vendarle ostajajo?

Ali je kaj tistih, ki jih klasično učenje nima, so pa posebnost spletnega? La zakaj mulci, pa tudi že malo ali zelo odrasli tako vztrajno in dolgo ostajajo na internetu?

Računalnik in internet sta vznemirljiva sama po sebi. Izkoristimo ju.

Posvetimo se najprej vsebinski enoti št. 1. Ta je otvoritvena. Na otvoritvah, če so prave, se zbere pozitivni naboj in akumulira pozitivna energija. Tu se zadeve zaganjajo. Čim več goriva bomo dodali, tem dlje bo delovala na poti. Naj dobi učenec zaupanje, da bo zvedel za možne rešitve za svoje probleme, da bo izvedel, česar še ne ve. Postavite vprašanja. Prava in retorična.

Na prva tudi druga in naslednje enote naj se začnejo z energetskega nabojem.

A učna energija bo kljub temu upadala. Podstavite se v učenčevo kožo in ocenite, pri katerih cestnih kamnih jo bo kritično malo. Tam napravite majhno žurko. Kako? Vstavite kako aktivnost, povezano z vsebino. Uganko, igro. Zanimiv primer. Umestite anketo. Tudi slika ali shema delujeta spodbudno. A pozor! Naj bo zanimivo izvirno inteligentno in primerno zahtevno. Ne ponavljajte starih vicev, bodite izvirni, pa čeprav se boste morali za tako šalo spletno podati v Afriko. Bodite vedri, a ne trapasti. To bi lahko delovalo prav nasprotno. Naj vas učenec občuduje.

Ubija enoličje – tudi enoličnost besedila.

Naj vas zapeče vest, če boste napisali več kot 7 strnjenih vrstic v en odstavek. Nič zato, če jih mora biti več, a vest naj vas pikne. Da ne bi bili preveč enolični.

Drug kriterij je dojemljivost vsebine. Združeno besedilo bi moral bralec razumeti tako, da bi na primer v treh sekundah dojel, ali gre za gojenje solate, ali za fuzijo v fiziki.

In še dalje: bralec naj bi v največ petih sekundah dojel detajle, na primer ali gre pri solati za motovilec.

Kaj pa če s tako mero ne gre in mora biti tekst daljši. V tem primeru zabijete v besedilo označevalne količke: naglasite besedo, pobarvajte jo, iz neke črke O napravite smiling – face ... , 1 – 3 količki bodo dovolj.

Recimo, da ste spodobno poskrbeli za motivacijo. Niste popolni, ste le v danem času najboljši. In vsako leto boste boljši. Zato bodo na vašem spletnem pašniku vsako leto rasle lepše rožice, ki bodo motivirale učence.

Tretje potovanje – umerimo tahograf

Seveda svojega učenca ne boste vrgli v morje znanja, ki ste ga vgradili na učno pot. Pokažite mu jo, svetujte mu hitrost in ga opozorite na prometne znake.

Spet boste rekli, da vas ne bo ubogal. Seveda mnogi ne, nekateri pa vas bodo, nekateri vas bodo zelo potrebovali, nekateri pa bodo delali na kritiki vašega dela. Ti bodo najboljši!

Šola bo učno pot vključila v celotni sistem spletnega šolanja. K temu pa sodijo urnik, učna pomoč ter preverjanje in ocenjevanje znanja. Teden ima pet delovnih dni, šolsko leto z določeno učno obveznostjo pa končno število tednov. Opredeliti – vsaj kot dobrohoten nasvet - bi morali, koliko časa naj traja učenje neke vsebine, njene enote ali učnega poglavja. Vzporedno s tem načrtom bo šola načrtovala druge vzporedne aktivnosti, klasični del učenja in druge aktivnosti, potrebne za izvedbo predmeta.

Šole običajno načrtujejo tedenske cikle učenja v obsegu največ 10 ur tedensko za isto vsebino. A to je le ena od redkih izkušenj, ki je verjetno ni nihče raziskovalno preveril. Zato se zanesite na svoj zdravi čut in pedagoško izkušnjo.

Učencu lahko v uvodnem navodilu svetujemo, kako hitro naj se uči. Nič ne bo narobe, če je v vsebini znakec, kje naj bi se iztekla ura dela, ali koliko časa naj bi porabil za posamezna poglavja.

Zapleteno poenostavljati je stvar genijev, enostavno zapletati pa stvar norcev

Peto potovanje - asfaltiranje

Niste žongler, ampak didaktik. Zato ne boste kazali svojih spretnosti, ampak pomagali učencu pri učenju. Pojdite še enkrat po učni poti in preverite, ali je za učenca gladka. Kjer ni, jo izravnajte.

Zato se ne boste trudili kazati spretnosti pri rabi računalniškega programa. Ni treba, da razkažete, kaj vse zmore. Učenca tudi ne zanima koliko vsega vi znate – če vas spoštuje, v to verjame. Za učenca je pomembno, kaj mora znati. Zato boste stregli temu cilju in si ne boste prizadevali pokazati vsega svojega znanja. Znebite se strahu, da bi dali premalo.

Zbrišite podvajanja vsebine. Ena razlaga zadošča.

Preverite konsistentnost – tudi med vsebinskimi enotami.

Kaj pa za učence težke vsebine? So dovolj pojasnjene. Če niso, jih razširite, ali dodajte pojasnilo.

Iščite elegantne poti do znanja, ne pa siromašnih. Poskrbite za prepričljivost.

Na verjamete? Učenci zahtevajo tudi zahtevno. Misliti je prijetno. Gre za vprašanje na kaj.

Učenec mora vedeti, kje je.

Šesto potovanje – nikar brez kompasa

Vstavljanje samopreverjanja